

Nr 24.

Ankom till riksdagens kansli den 16 maj 1941 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 21 september 1915 (nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten, m. m.

Genom en den 20 december 1940 dagtecknad proposition, nr 8, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

1) Lag

angående ändring i vissa delar av lagen den 21 september 1915 (nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten.

Härigenom förordnas, dels att 3—5 §§, 6 § 1 och 2 mom. samt 11 § lagen den 21 september 1915 om behörighet att utöva läkarkonsten¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, dels ock att 6 § 3 mom. samma lag skall upphöra att gälla:

3 §.

Har legitimerad läkare genom utslag, som mot honom äger laga kraft, för brott, som han förövat under utövning av läkarkonsten, dömts till straffarbete eller svårare straff eller enligt 14 kap. 9, 12, 13, 17, 27 eller 33 §, 15 kap. 9, 14 eller 15 a § eller 18 kap. 6, 8, 8 a eller 9 § strafflagen, 12 § lagen om avbrytande av havandeskap eller 8 § lagen om sterilisering till fängelse eller, där han innehaft sådan läkarbefattning, att brott i tjänsten bestraffas såsom brott av ämbetsman, i annat fall än nyss sagts för brott, som han förövat under utövning av läkarkonsten, gjort sig förfallen till avsättning från befattningen eller mistning därav på viss tid

eller fällts till ansvar enligt 7 § här nedan,

skall medicinalstyrelsen, såvida läkaren finnes hava genom vad han sålunda låtit komma sig till last visat sig ovärdig det förtroende, en läkare bör äga, eller oförmögen att nöjaktigt utöva sin konst, för viss tid, ej över tio år, eller för alltid återkalla hans legitimation; dock att för läkare, som blivit av Konungen eller av medicinalstyrelsen utnämnd till läkarbefattning, legitimationen ej må återkallas, så länge han innehar befattningen, samt att, där dylik

¹ Senaste lydelse av 3 och 5 §§ se SFS 1938: 320 samt av 4 § se SFS 1932: 54.

läkare dömts till suspension, legitimationen må återkallas allenast för suspensionstiden.

Där läkare — — — utöva läkarkonsten.

4 §.

Varder legitimerad läkare på grund av sinnessjukdom eller annan rubbning i själstillståndet ur stånd att nöjaktigt utöva läkarkonsten, skall legitimationen av medicinalstyrelsen ofördröjligen återkallas; dock att, där han innehar läkarbefattning, vartill han blivit utnämnd av Konungen eller av medicinalstyrelsen, legitimationen må återkallas allenast för tid, under vilken han av nämnda anledning åtnjuter tjänstledighet eller eljest icke uppehåller sin befattning. Tillfrisknar han eller upphör eljest förhållande, som föranlett legitimationens återkallande, må han ånyo vinna legitimation.

Föreligger grundad — — — styrelsen bestämmer.

Läkare, som — — — sin befattning.

5 §.

Har någon, som är behörig att utöva läkarkonsten, dömts till straffarbete eller svårare straff eller enligt 14 kap. 9, 12, 13, 17, 27 eller 33 §, 15 kap. 9, 14 eller 15 a § eller 18 kap. 6, 8, 8 a eller 9 § strafflagen, 12 § lagen om avbrytande av havandeskap eller 8 § lagen om sterilisering till fängelse eller till ansvar för förseelse, som i 7 § här nedan sägs, eller har innehavare av sådan läkarbefattning, att brott i tjänsten bestraffas såsom brott av ämbetsman, gjort sig förfallen till avsättning från befattningen eller mistning därav på viss tid, skall domstolen till medicinalstyrelsen insända protokoll och utslag i målet.

Har någon — — — hos Konungen.

6 §.

1 mom. Om någon, som enligt 1 § varit behörig att utöva läkarkonsten men ej längre äger sådan behörighet, mot ersättning utövar läkarkonsten, straffes med dagsböter, dock ej under fem. Sker det yrkesmässigt, må straffet kunna höjas till fängelse i högst ett år.

Lag samma — — — utöva läkarkonsten.

2 mom. Om någon, som ej är eller varit behörig till läkarkonstens utövning, mot ersättning behandlar venerisk sjukdom, tuberkulos, kräftsjukdom eller sådan smittsam sjukdom, till förekommande av vars införande i eller utbredning inom riket Konungen meddelat särskilda föreskrifter, eller företager hypnotisk behandling eller behandling under allmän bedövning, straffes med dagsböter, dock ej under fem. Sker det yrkesmässigt, må straffet kunna höjas till fängelse i högst ett år.

Utövas eljest läkarkonsten av någon, som ej är eller varit därtill behörig, och sker det yrkesmässigt; då skall, där behandlingen varit av beskaffenhet att medföra fara till liv eller hälsa för den behandlade, dömas till dagsböter, dock ej under fem.

11 §.

Böter, som efter denna lag ådömas, tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1941.

2) Lag

om avstängning i vissa fall av apoteksinnehavare eller farmaceut från tjänstgöring å apoteksinrättning.

Härigenom förordnas som följer:

Varder apoteksinnehavare eller å apoteksinrättning anställd legitimerad apotekare eller farmacie kandidat på grund av sinnessjukdom eller annan rubbning i själstillståndet ur stånd att nöjaktigt tjänstgöra å apoteksinrättning, skall medicinalstyrelsen ofördröjligen avstänga honom från sådan tjänstgöring, intill dess han inför styrelsen styrker, att han åter är i stånd att tjänstgöra.

Föreligger grundad anledning till antagande, att apoteksinnehavare eller å apoteksinrättning anställd legitimerad apotekare eller farmacie kandidat av skäl, som i första stycket sägs, är ur stånd att nöjaktigt tjänstgöra å apoteksinrättning, äger medicinalstyrelsen förordna, att han skall undergå läkarundersökning för avgörande, huru därmed sig förhåller. Angående sådan undersökning har medicinalstyrelsen att meddela närmare föreskrifter. Motsätter han sig undersökning, är vederbörande polismyndighet pliktig att på begäran av den, som har att förrätta undersökningen, lämna erforderlig handräkning. I avvaktan på att undersökning kommer till stånd må medicinalstyrelsen avstänga den, som skall undersökas, från tjänstgöring för den tid styrelsen bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1941.

Genom denna lag upphäves kungörelsen den 21 augusti 1935 (nr 509) angående avstängning i vissa fall av farmaceut från tjänstgöring å apoteksinrättning.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de framlagda förslagen, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

I skrivelse den 4 juni 1940 har *medicinalstyrelsen* hemställt, att bestämmelser måtte meddelas av innehåll, att styrelsen skulle äga rätt att påkalla undersökning av apoteksinnehavares ävensom å apoteksinrättning anställd legitimerad apotekares eller farmacie kandidats sinnesbeskaffenhet, då grundad anledning föreläge till antagande, att vederbörande på grund av sinnessjukdom eller annan rubbning i själstillståndet, orsakad av missbruk av alkohol, morfin eller dylikt medel, vore ur stånd att nöjaktigt fullgöra sina åligganden.

I 1 § *instruktionen för medicinalstyrelsen den 19 december 1930 (nr 441)* föreskrives, att det åligger medicinalstyrelsen att, i enlighet med instruk-

tionen och i övrigt gällande föreskrifter samt i den mån bestämmelserna angående den militära hälso- och sjukvården ej annat föranleda, utöva högsta tillsynen över den allmänna hälso- och sjukvården i riket. Till medicinalstyrelsens inseende över apoteksväsendet hör, enligt 5 § i instruktionen, bland annat, att vaka över att apoteksföreståndare och deras medhjälpare fullgöra vad dem enligt gällande föreskrifter åligger.

Enligt *lagen den 21 september 1915 (nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten* tillkommer sådan behörighet, bland andra, den, som vunnit legitimation som läkare (legitimerad läkare) [1 § 1)], samt den, som, utan att vara legitimerad läkare, innehar läkarbefattning, vartill han blivit av Konungen utnämnd [1 § 2)]. I 2 § meddelas bestämmelser om sättet för vinnande av legitimation och i 3 § angivas vissa fall, då legitimation på grund av läkaren ådömd bestraffning skall återkallas. 4 § innehåller ytterligare bestämmelser om återkallelse av legitimation. Enligt första stycket skall, om legitimerad läkare på grund av sinnessjukdom eller annan rubbning i själstillståndet, orsakad av missbruk av alkohol, morfin eller dylikt medel, blir ur stånd att nöjaktigt utöva läkarkonsten, legitimationen ofördröjligen återkallas av medicinalstyrelsen. Där läkaren innehar läkarbefattning, vartill han blivit utnämnd av Konungen eller av medicinalstyrelsen, må dock legitimationen återkallas allenast för tid, under vilken han av nämnda anledning åtnjuter tjänstledighet eller eljest icke uppehåller sin befattning. Tillfrisknar han eller upphör eljest förhållande, som föranlett legitimationens återkallande, må han ånyo vinna legitimation. Föreligger grundad anledning till antagande, att legitimerad läkare av skäl, som i 4 § första stycket sägs, är ur stånd att nöjaktigt utöva läkarkonsten, äger medicinalstyrelsen jämlikt 4 § andra stycket förordna, att han skall undergå läkarundersökning för avgörande, huru därmed förhåller sig. Angående sådan undersökning har medicinalstyrelsen att meddela närmare föreskrifter. Motsätter han sig undersökning, är vederbörande polismyndighet pliktig att på begäran av den, som har att förrätta undersökningen, lämna erforderlig handräckning. I avvaktan på att undersökning kommer till stånd må medicinalstyrelsen återkalla legitimationen för den tid styrelsen bestämmer. Läkare, som avses i 1 § 2), är jämlikt 4 § tredje stycket ej behörig att utöva läkarkonsten under tid, då han av anledning, som omförmäles i sistnämnda paragraf, icke uppehåller sin befattning.

Motsvarighet till föreskrifterna i 4 § första stycket av 1915 års lag finnes beträffande apoteksväsendet i två författningar. Enligt 7 § *kungörelsen den 21 augusti 1935 (nr 508) om föreståndarskap å apotek* skall medicinalstyrelsen, om apoteksinnehavare på grund av sinnessjukdom eller annan rubbning i själstillståndet, orsakad av alkohol, morfin eller dylikt medel, blir ur stånd att nöjaktigt förestå apoteket, ofördröjligen avstänga honom från tjänstgöring, intill dess han med läkarintyg styrker, att han åter är i stånd att utöva föreståndarskapet, samt förordna behörig och lämplig person att under tiden för den avstängdes räkning förestå apoteket. — Enahanda bestämmelser rörande avstängning från tjänstgöring finnas beträffande å apoteksinrättning anställd legitimerad apotekare eller farmacie kandidat upptagna i *kungörelsen*

den 21 augusti 1935 (nr 509) angående avstängning i vissa fall av farmaceut från tjänstgöring å apoteksinrättning.

Någon motsvarighet till bestämmelserna i 4 § andra stycket av 1915 års lag rörande möjlighet för medicinalstyrelsen att föranstalta om läkarundersökning finnes däremot icke i nyssnämnda två kungörelser. I den skrivelse av den 20 juni 1935 från medicinalstyrelsen, vari hemställan om kungörelsernas utfärdande gjordes, hade emellertid föreslagits, att bestämmelser, motsvarande de i 4 § andra stycket av 1915 års lag upptagna, måtte utfärdas. Sistnämnda förslag bifölls dock icke, såsom av det föregående framgår, av Kungl. Maj:t.

I förevarande sammanhang torde böra anmärkas stadgandet i 28 § 1 mom. *sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321)*, enligt vilket, om av någons uppträdande uppenbarligen finnes framgå, att han är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, och anledning är till antagande, att han är sinnessjuk, polismyndighet må föranstalta om hans intagande för observation å sinnessjukhus.

Slutligen må omnämnas, att skyldighet att i vissa fall underkasta sig läkarundersökning finnes föreskriven beträffande lärare i kungörelse den 22 februari 1935 (nr 52) samt i fråga om tjänsteman, tillhörande den civila statsförvaltningen, i kungörelse den 18 juli 1935 (nr 459).

Föredragande departementschefen, statsrådet Bergquist, har i propositionen anfört följande:

»Av den förut lämnade redogörelsen för gällande rätt framgår, att medicinalstyrelsen äger förordna, att legitimerad läkare skall undergå läkarundersökning, därest grundad anledning föreligger till antagande, att han på grund av sinnessjukdom eller annan rubbning i själstillståndet, orsakad av missbruk av alkohol, morfin eller dylikt medel, är ur stånd att nöjaktigt utöva läkar-konsten. Medicinalstyrelsen äger däremot icke motsvarande befogenhet såvitt angår apoteksinnehavare och farmaceuter. Styrelsen har emellertid nu framhållit, att det i vissa fall visat sig synnerligen olämpligt, att styrelsen saknat dylik befogenhet, samt hemställt om erforderliga författningsändringar. Denna hemställan har i princip tillstyrkts i de i ärendet avgivna yttrandena.

Då behov av bestämmelser i ämnet synes mig föreligga, vilka bestämmelser torde böra givas lags natur, har jag låtit utarbета ett förslag till lag om avstängning i vissa fall av apoteksinnehavare eller farmaceut från tjänstgöring å apoteksinrättning. Däri har såsom ett första stycke upptagits motsvarighet till gällande bestämmelser om avstängning i 7 § kungörelsen den 21 augusti 1935, nr 508, ävensom i kungörelsen av samma dag, nr 509. Då emellertid den nuvarande formuleringen av dessa bestämmelser — vilken återfinnes jämväl i 4 § första stycket i 1915 års lag — i vissa fall givit anledning till felaktig tolkning, synes ändring därav böra vidtagas. Jag anser dock, att ändringen icke bör inskränkas till en jämkning av formuleringen utan att saklig ändring bör göras av sådan innebörd, att avstängning från tjänstgöring skall äga rum — förutom vid sinnessjukdom — vid varje rubbning i själstillståndet, på grund varav apoteksinnehavare eller å apoteksinrättning an-

ställd legitimerad apotekare eller farmacie kandidat blivit ur stånd att nöjaktigt tjänstgöra, och icke, såsom nu är fallet, blott vid sådan rubbning i själstillståndet, som orsakats av missbruk av alkohol, morfin eller dylikt medel. För att åstadkomma bättre kontroll har vidare den ändringen vidtagits, att den avstängde, om han vill visa, att han åter är i stånd att tjänstgöra, skall styrka detta »inför styrelsen», d. v. s. med av medicinalstyrelsen godtagbar bevisning; för närvarande föreskrives endast, att bestyrkandet skall ske »med läkarintyg». Det må anmärkas, att nu ifrågavarande stycke givits sådan formulering, att apoteks innehavare avstänges icke endast från utövande av föreståndarskap utan över huvud från rätt att tjänstgöra å apoteksinrättning. I ett andra stycke i nu ifrågavarande lagförslag har därefter, i nära anslutning till föreskrifterna i 4 § andra stycket i 1915 års lag, stadgats befogenhet för medicinalstyrelsen att i vissa fall föranstalta om läkarundersökning för utrönande av sinnesbeskaffenheten hos apoteks innehavare eller farmaceut. — Kungörelsen den 21 augusti 1935, nr 509, synes böra upphävas genom den nya lagen. Erforderlig ändring av 7 § kungörelsen av nyssnämnda dag, nr 508, torde böra vidtagas i administrativ ordning.

I förevarande sammanhang har, för att vinna likformighet, ändring vidtagits i 4 § första stycket av 1915 års lag. I denna lag hava vidare verkställts vissa av nytillkommen lagstiftning föranledda, i huvudsak formella jämkningar.»

I 3 och 5 §§ i det genom propositionen framlagda förslaget till lag angående ändring i 1915 års lag har vidare, i anslutning till lagstiftningen om sterilisering, vidtagits ändring av innebörd, att uppräknningen av lagrum fullständigats genom omnämmande av 8 § lagen om sterilisering.

Utskottet.

Utskottet har vid sin granskning av de genom propositionen framlagda lagförslagen icke funnit anledning till erinran mot desamma. Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande proposition måtte bifallas av riksdagen.

Stockholm den 15 maj 1941.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norman*, *Hagman*, *Tamm*, *Löfvander*, *Olof Carlsson*, *Sten*, *Näslund* och *Gustaf Elofsson*;

från andra kammaren: fröken *Hesselgren*, herr *Hage*, fröken *Andersson*, herrar *Olovson* i Västerås, *Hallagård*, *Holm**), fru *Johansson* och herr *Larsson* i Östersund.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.